

Onderwijsinspecteur
Daisy Hombergen over
werken vanuit een
nieuw toezichtkader

'School, laat zien

In juni hoorde schoolleider Jeroen Goes onderwijsinspecteur Daisy Hombergen spreken op een congres. Haar verfrissend open houding maakte hem zo nieuwsgierig, dat hij haar opzocht op het hoofdkantoor in Utrecht. Het werd allerm minst een bezoek aan een 'Big Brother'-instituut. Met vertrouwen als gespreksonderwerp hoorde hij hoe de Onderwijsinspectie werkt aan een toezicht dat past bij de tijd. Hombergen: 'De angst voor de Inspectie is mede in het onderwijs zelf ontstaan. Scholen mogen meer zelfvertrouwen uitstralen, trots zijn op wat ze voor elkaar krijgen.'

waar je trots op bent'

Ik ontmoette Daisy Hombergen voor het eerst op 25 juni tijdens het Congres over de Kwaliteit van Onderwijs. Tijdens een deelsessie bleek ook Hombergen een aangename bijdrage aan te leveren. Ze schroomde niet om de kwetsbaarheid van de oude, maar ook van nieuwe toezichtkaders te benoemen. Haar standpunten, maar vooral ook haar verfrissende openheid waren voor mij aanleiding om een aantal maanden later een bezoek af te leggen aan het Utrechtse hoofdkantoor van de Inspectie van Onderwijs.

Wederzijds vertrouwen

Wie Inspectie van het Onderwijs zegt, denkt vooral aan hoofdinspecteur Arnold Jonk. Hij is het die vrijwel altijd naar voren treedt, wanneer de media aankloppen met vragen over primair en speciaal onderwijs. Dat Daisy Hombergen toch met een gesprek instemde, spreekt voor haar down-to-earth houding die ik ook al bij het congres in Nieuwegein had geproefd. Misschien wat onwennig, maar met vertrouwen. Ze staat open voor iedere vraag en de kritische noten die er gekraakt kunnen worden – een mooie basis voor een goed gesprek.

Zelfs wanneer de vraag van vertrouwen niet expliciet onderwerp van gesprek was, leek het thema toch telkens weer centraal te staan. Dit in groot contrast met de meewarige blik waarmee de Inspectie vaak tegemoet getreden wordt. Zo roerde de zaal zich tijdens het onderwijscongres zich met statements als: 'Ja, maar dat moet toch van de Inspectie?' en 'Wat zou de Inspectie daar van vinden?'

Big Brother-imago en angstreflex

Het beeld is hardnekkig: de Inspectie als een *Big Brother* die steeds maar weer zijn koele, controlerende blik op jouw school richt – iets dat bij veel schoolteams tot een angstreflex leidt. Ik herken het uit de scholen waar ik leidinggevende ben geweest. Hombergen kan dergelijke reacties voorstellen: 'Lange tijd had het toezichtskader de vorm van een eenzijdige controle en een eindbeoordeling aan het einde van het bezoek. Misschien riep dat niet

altijd in alle gevallen evenveel vertrouwen op. Maar de angst voor de Inspectie is mede in het onderwijs zelf ontstaan. Veel van de door het bestuur of de school zelf opgelegde verplichtingen worden niet door de Inspectie geëist. En die ontstane angst blijkt in een aantal gevallen lastig uit te bannen. Directies en teamleden zouden meer zelfvertrouwen mogen uitstralen, trots zijn op wat ze voor elkaar krijgen.'

Zij aan zij door de school

'Iedere tijd verdient zijn eigen toezichtkader,' zegt Hombergen over de vernieuwingen in het toezicht (zie *kader*). 'Het aantal zwakke scholen is in de afgelopen jaren gedaald van tien naar twee procent. Een prachtige prestatie voor het onderwijs én de kinderen. De ondersteuning van en stimulans door de Inspectie heeft daar, denk ik, een bijdrage aan geleverd.'

Hombergen bevalt de nieuwe houding van de Inspectie zeer goed, zonder zich daarbij uit te laten over haar waardering voor het oude toezichtkader. Liever richt zij zich op de positieve ervaringen die zij en haar collega's recent hebben opgedaan bij de Inspectiebezoeken volgens de nieuwe normen. Met name de samenwerking en de ruimte voor de scholen om zelf initiatief te nemen om hun kwaliteit van onderwijs te kunnen tonen, ervaart ze als zeer positief. 'Als onderwijsinspecteurs willen we scholen stimuleren een stap verder te komen. Scholen die dat goed begrijpen, nemen die ruimte met enthousiasme en trekken de dag van het bezoek samen met de inspecteur door de school, om aan het einde van de dag hun eigen oordeel te kunnen meten met het oordeel van de inspecteur.'

Erkenning voor diversiteit

De rol van de Inspectie is er nog meer dan voorheen om de individualiteit van de scholen te erkennen. Er is veel ruimte voor de diversiteit van scholen. Scholen mogen laten zien waar ze trots op zijn en waar ze goed in zijn. Directies kunnen tonen dat ze zelf in

staat zijn om kritisch te reflecteren. Tijdens haar bezoeken bemerkt Hombergen dat scholen nogal geneigd zijn de minpunten uit te vergroten. 'Waarom zijn scholen zelf zo kritisch op hun organisatie? Een eventueel door de Inspectie als zwak beoordeeld onderdeel wordt vaak uitvergroot en uitgebreid besproken, terwijl dat geen recht doet aan alles wat er goed gaat en ook als zodanig beoordeeld is.'

Wanneer ik nog eens de gradatie in het eindoordeel van de Inspectie aanhaal, lijkt ik erkenning te vinden voor mijn kritiek daarop: waarom zouden we de diversiteit van scholen erkennen maar daar dan toch ook een oordeel aan ophangen? Wanneer verdient een school *een goed*, en wanneer *een voldoende*? Doet dat echt recht aan ieders eigenheid en bijvoorbeeld aan de minder goed meetbare, maar wellicht wel excellent ontwikkelde aspecten op een school? Hombergen houdt zich op de vlakte: 'Sommige zaken in deze pilotfase zijn nog onderwerp van gesprek. Die wachten op een evaluatie. En uiteindelijk bepaalt de politiek.'

Heb zelfvertrouwen, neem verantwoordelijkheid

De inspecteur maakt zich op voor een reis naar Engeland waar ook scholen staan die een bezoek van haar krijgen. Bij het verlaten van het gebouw laat ik haar woorden nog eens rondzingen in mijn hoofd. De besproken onderwerpen vallen op hun plaats en lijken zich te verbinden. Ik verwonder mij over mijn gewijzigde houding ten opzichte van de Inspectie. Is het omdat zij die vertrouwen schenkt ook vertrouwen van mij krijgt?

Plots zijn er de woorden van Luc Stevens die dit gesprek lijken samen te vatten: de drie psychologische basisbehoeftes uit de *Self-Determination Theory*, die hij tot het Nederlandse taalgebied introduceerde: *relatie, autonomie en competentie*. De Inspectie en het schoolbezoek in een nieuw toezichtkader. 'Ik kan het zelf, ik kan het en ik hoor erbij': ook scholen mogen het zelf doen, zelf laten zien en veel zelf bepalen. Dat vertrouwen moeten we krijgen en dat zelfvertrouwen moeten we willen dragen. Een uitnodiging om de handschoen op te pakken om onszelf, met de Inspectie als kritische vriend aan onze zijde, blijvend verder te kunnen ontwikkelen.

⊙

Jeroen Goes is schoolleider op basisschool *de Werkplaats in Bilthoven*.

Op weg naar meer aansluiting bij de school

Op de site van de Inspectie van het Onderwijs staat onder andere te lezen: 'Het nieuwe toezicht dat wij voorzien vanaf augustus 2017 in te voeren, is gebaseerd op twee

pijlers: stimuleren en waarborgen. Als inspectie willen we stimuleren dat besturen en scholen stelselmatig werken aan de verbetering van het onderwijs. Zo'n kwaliteitscultuur, daar draait het om. Daarbij willen wij meer aansluiten op informatie die al over scholen aanwezig

is. Daarnaast blijven we er onverminderd op toezien dat alle leerlingen en studenten onderwijs krijgen van voldoende kwaliteit.' Meer informatie over vernieuwing in het toezicht is te lezen op: www.onderwijsinspectie.nl/toezicht/vernieuwing-in-het-toezicht